

ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР ЕАД

1618 София, бул. „Цар Борис III“ № 201; тел. (02) 9696802; факс (02)9626189; e-mail: eso@eso.bg

ИНИЦИАТИВИ ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА ПАЗАРИТЕ

Управление „Електроенергиен пазар“
ЕСО ЕАД

„15 години либерализация на електроенергийния пазар – пътят напред“. 22-и ноември 2019 г.

- **Регион Югоизточна Европа.**
- **Пазарно обединение за ден напред**
- **Пазарно обединение в рамките на деня**
- **Пазар в България. Ключови събития 2018 и 2019**

■ Analysed countries:

EU

- Bulgaria
- Croatia
- Greece

WB6 countries (EnC)

- Albania (OST, ENTSO-E member)
- Bosna and Herzegovina (NOSBiH, ENTSO-E member)
- FYR of Macedonia (MEPSO, ENTSO-E member)
- Montenegro (CGES, ENTSO-E member)
- Kosovo* (KOSTT, non-ENTSO-E member)
- Serbia (EMS, ENTSO-E member)

Регион Югоизточна Европа

- Пазарите в ЮИЕ са фрагментирани
- Пазарите са сравнително малки и на различен етап на развитие
- Имат регулирани сегменти и дружества с господстващо положение
- Не навсякъде функционират борсови пазари
- Липсват надеждни ценови сигнали
- Регионът включва държави, членки на ЕС, които са задължени да прилагат Европейското законодателство и нечленки
- Наблюдава се положително развитие
- Промяна на пазарни модели
- Разработват се нови нормативни изисквания
- Предприемат се действия по въвеждане на изискванията на Европейските регламенти в националните законодателства

Основен приоритет в ЮИЕ: Развитие на пазар ден напред в отделните пазарни зони и реализиране на пазарно обединение за ден напред

Регион Югоизточна Европа

Румъния, България, Хърватска и Сърбия са в напреднал стадий на своето пазарно развитие. Нормативната рамка е в съответствие с енергийното законодателство на ЕС *Дори и в Сърбия, държава, която не е членка на ЕС.* Налице са работещи електроенергийни борси. Тези пазари са **технически готови** за пазарно обединение за „ден напред“

Гърция, Албания, Косово и Черна гора са предприели действия по транспониране на Третия енергиен законодателен пакет в националното законодателство. *Но реформите не са приключили.*

Македония и Босна и Херцеговина, процесите се развиват бавно. Няма достатъчна политическа воля

Държавите от регион „Югоизточна Европа“, т.н „Западни Балкани 6“, които не са членки на ЕС: Сърбия, Черна гора, Македония, Босна и Херцеговина, Албания и Косово, подписаха през 2016 година Меморандум за сътрудничество за координирани действия по интегриране на електроенергийните си пазари.

ЕСО, Българска независима енергийна борса и КЕВР се присъединиха към инициативата за подпомагане процеса по създаването на интегриран пазар за ден напред в регион „Югоизточна Европа“.

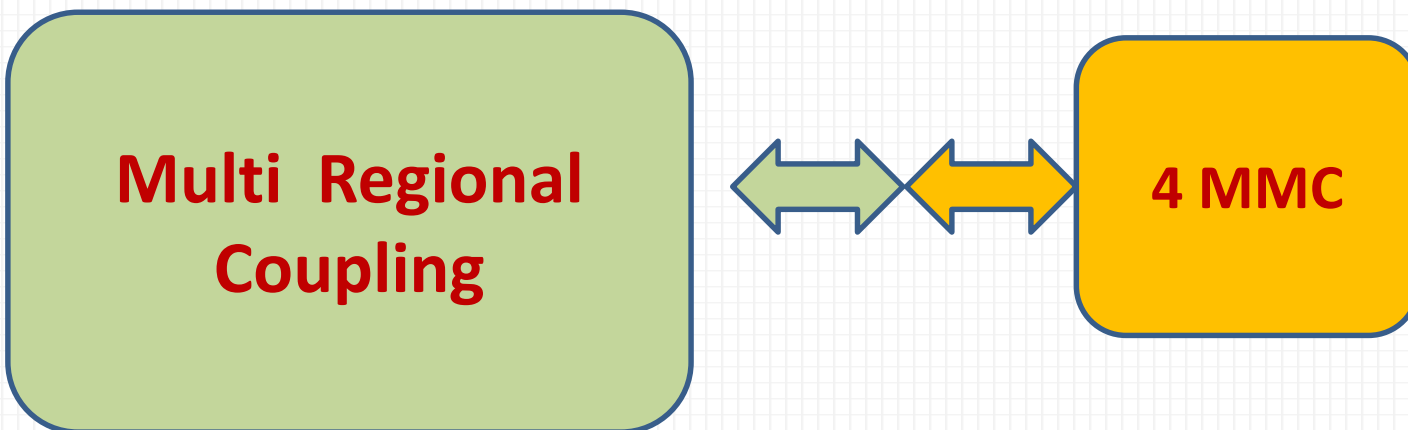

Перспективи за пазарно обединение за ден напред Ниво Европейски съюз

ЕСО, заедно с всички оператори на преносни мрежи и пазарни оператори в Европа от държави, членки на ЕС, подписа през 2019 г. Споразумението за координирано осъществяване на функцията по единното свързване на пазарите за ден напред между ОПС и НОПЕ (DAOA) и Споразумението за сътрудничество между ОПС (TCDA).
Споразуменията са в сила от 28 март 2019 г.

Пазарното обединение за ден напред ще бъде реализирано чрез обединение на двата региона MRC и 4MMC и последващото им разширение към нови граници

Две пазарни обединения в Европа

Инициативата е от 2014 г., с няколко разширения оттогава. Към момента обединението обхваща 21 държави, ефективно обединени в общ пазар за ден напред, който покрива над 85% от Европейската консумация на електроенергия

Инициативата е от 2014 г. Пазарно обединение на Чехия, Словакия, Унгария и Румъния, по три граници. В ход е проект за присъединяване на още шест граници на принципа NTC (временно решение), преди присъединяването на 4MMC към MRC на база потоци на мощност

През м. октомври 2019 г. е проведена среща между Европейската комисия, регулаторите, пазарните и борсови оператори на България, Румъния и Гърция за ускоряване на проектите за пазарно обединение по българо-румънската и българо-гръцката граници

До 29 ноември 2019 българската и румънската страна трябва да съгласуват пътна карта за пазарно обединение за ден напред, като нов двустранен проект, който ще се реализира в рамките на MRC и разширението му към нови граници

Пазарно обединение за ден напред

Операторите на преносни мрежи и пазарните оператори на България и Гърция, с подкрепата на регулаторните органи на двете държави – КЕВР и РАЕ, отправиха искане за включване на **българо-гръцката граница** в проект IBWT за обединение на италианските граници към общия европейски пазар за ден напред. Проведена е първата телефонна конференция, инициирана от регулаторните органи на Италия, Гърция и България. Предстои разглеждане на искането от Надзорния комитет на IBWT.

На 25 октомври е проведена втора телефонна конференция. Очаква се положително становище от регулаторите на държавите в IBWT и успешно стартиране на проекта

Обединение на електроенергийните пазари на България и Македония

През 2018 г. ЕСО, БНЕБ и КЕВР подписаха Меморандум за стартиране на проект за обединение на пазарите на България и Македония, а Министерството на енергетиката на България и Министерството на икономиката на Македония подписаха отделно споразумение, с което се ангажират поетите ангажименти да бъдат изпълнени.

Успешното реализиране на проекта е обвързано от създаването на борсов оператор в Македония, приемането на правила за работа на организирания борсов пазар, което е предпоставка за реализирането на пазарно обединение на българо-македонската граница.

Обединение на електроенергийните пазари на България, Македония и Албания

През 2018 г. ЕСО предприе активни действия за обединение на националните електроенергийни пазари на Албания, Македония и България в съответствие с европейския целеви модел посредством имплицитно разпределение на трансграничните преносни способности. През м. март 2019 г. е подписан Меморандум за сътрудничество между преносните оператори на трите държави (ЕСО, MEPSO и OST).

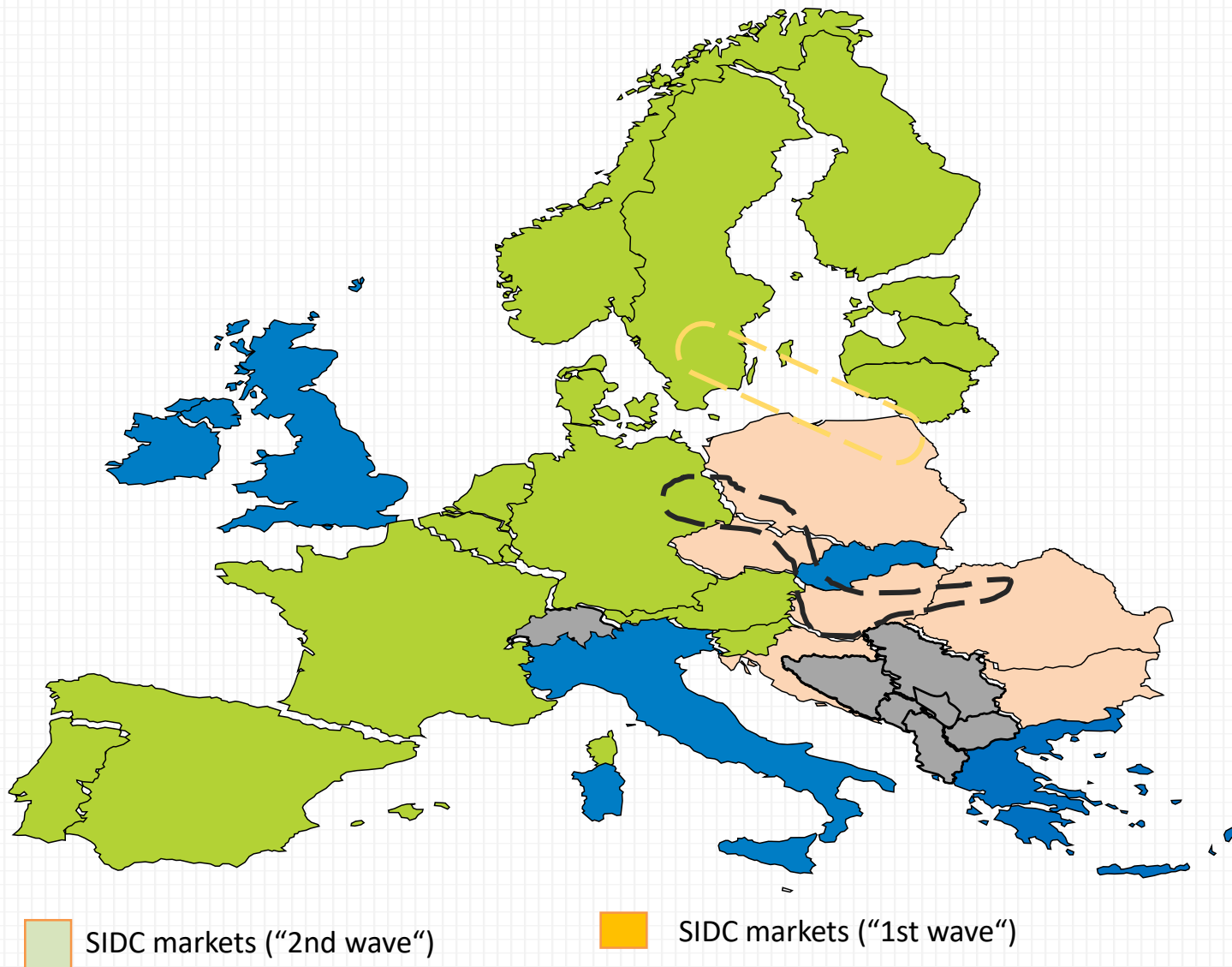
ЕСО, заедно с всички оператори на преносни мрежи и пазарни оператори в Европа от държави, членки на ЕС, подписа през 2018 г. Споразумението за координирано осъществяване на функцията по единното свързване на пазарите в рамките на деня (IDAOA) между ОПС и НОПЕ и Споразумението за сътрудничество между ОПС (TCID).

Споразуменията са в сила от 12 юни 2018 г.

Пазарно обединение в рамките на деня

Пазарно обединение в рамките на деня

Предвидени са три етапа (вълни) на обединение в рамките на проект XBID (Cross-Border Intraday Market Project) - инициатива за Европейска трансгранична търговия в рамките на деня и създаване на Единно пазарно обединение.

Първият етап стартира през м. юни 2018 г. и обхваща 14 държави.

България е част от втората вълна на присъединяване, чрез българо-румънска граница, която успешно стартира на 19 ноември.

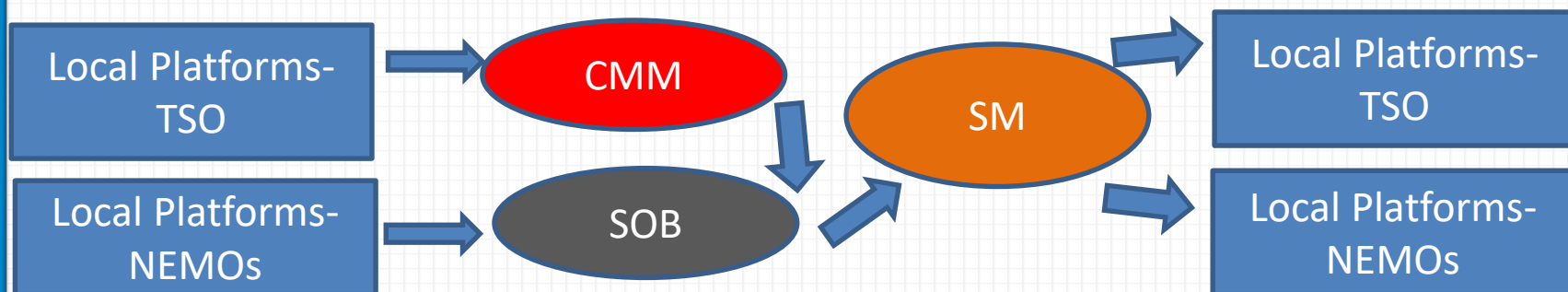
Пазарно обединение в рамките на деня

Изпълнителните директори на ЕСО и БНЕБ Ангелин Цачев и Константин Константинов подписаха споразумение, уреждащо ангажиментите на двете дружества, произтичащи от присъединяването на българския електроенергиен пазар към единното европейско свързване на пазара "в рамките на деня".

Перспективи за пазарно обединение в рамките на деня

Системата XBID свързва локалните системи за търговия на преносните и пазарни оператори и наличните трансгранични преносни способности за разпределение в рамките на деня

Системата XBID съдържа три модула:

1. Модул за управление на капацитетите-CMM
Capacity Management Module
2. Модул за управление на офертите –SOB Shared Order Book
3. Модул за резултатите от търговията в рамките на деня –SM Shipping Module

Пазар в България. Ключови събития 2018 и 2019

- ➔ **Април 2018** Стартиране на пазар в рамките на деня в българската пазарна зона
- ➔ **Юни 2018** Влизане в сила на IDOA и TCID за въвеждане на единното свързване на пазарите в рамките на деня
- ➔ **Април 2018** Подписване на меморандум за стартиране на проект за пазарно обединение на българо-македонска граница
- ➔ **2018** Присъединяване към единната европейска платформа (JAO) за разпределение на трансграничните преносни способности през 2019 година на границите BG-RO, BG-GR, BG-RS
- ➔ **Март 2019** Влизане в сила на DAOA и TCDA за въвеждане на единното свързване на пазарите за ден напред
- ➔ **Март 2019** Подписване на меморандум за стартиране на проект за пазарно обединение между ECO, MEPSO и OST на две граници – BG-MK и MK-AL
- ➔ **1 Ноември 2019** Стартиране на новата система за администриране на пазара на фирма Кончар.
- ➔ **19 Ноември 2019** Присъединяване към единното европейско свързване на пазара "в рамките на деня"

Благодаря за вниманието

**Николай Илиев, Виктория Поповска, Емилия
Желязкова
Електроенергиен пазар, ЕСО**

